

Az életkornak megfelelő helyes életritmus kialakítása az egészséges testi és szellemi fejlődés alapfeltétele, ezért a gondozás központi kérdésének tekintjük. A napi életritmus, a rendszeres, megszokott időben végzett tevékenységek visszahatnak az életfolyamatokra, így az egészséges testi és szellemi fejlődésnek is feltételei.

A napirend egészséges rendszert visz a gyermek életébe. Reagálnak ugyanis a természet változásaira (évszak, napszakok), és testük is ritmusszerűen működik. A ritmus tehát hozzátartozik a gyermek /az ember/ életéhez, megkönnyíti azt, de megbomlása következményekkel járhat. A napirend életbe való beépítése pedagógiai jelleget is ölt, bebiztosítja ugyanis az alapvető társadalmi, higiéniai és munkaszokásokat.

Óvodánkban arra törekszünk, hogy a napirend járuljon hozzá a gyermekek egészséges fejlődéséhez szükséges biológiai és pszichológiai feltételek megteremtéséhez. Biztosítsa a gyermekek gazdag, változatos tevékenységét, az aktív és passzív pihenés életkornak és egyéni szükségleteknek megfelelő váltakozását.

Fontosnak tartjuk, hogy a napirendben a legtöbb időt a gyermekek legfőbb tevékenysége, a játék kapja. Igyekszünk úgy dolgozni, hogy minden gyermek esetében és minden tevékenységre vonatkozóan az egész nap során érvényesüljön a folyamatosság.

Napirendünk lehetőséget ad arra, hogy előre be nem tervezett, de a gyermekek személyiségfejlesztését, ismeretkörük gazdagítását szolgáló események beiktathatók legyenek.

A napirend főbb kereteit mindig meg kell tartani a csoport nyugalma és fegyelme, a gyermekek biztonságérzete és tájékozódása, a szokások rögződése érdekében.

Arra törekszünk, hogy a gyerekek napirendje a családban lehetőség szerint az óvodáéval összhangban legyen és egymást harmonikusan egészítse ki.

10. Az óvodai élet tevékenységi formái és az óvodapedagógus feladatai

10.1. Játék

A játék a gyermek elemi szüksége. 2,5 – 7 éves gyermek számára a játék alapvető létforma, legfőbb élményforrás, személyiségfejlesztésének színtere, a tanulás, a készség és képesség fejlesztés leghatékonyabb módja. A játék a gyermek elsődleges, meghatározó tevékenysége, amely a lehető legnagyobb mértékben hat szinte valamennyi pszichés, motoros, szociális személyiségkomponensre. A gyermek felfedező hajlama, kíváncsisága, tevékenységi vágya, a felnőtthöz való hasonlítás igénye, a szocializációs indítékai a pszichikus szükséglet rangjára emelik a játékot.

A játék sokoldalúan fejleszti a gyermeket, tevékenysége közben fedezi fel, ismeri meg környezetét, ismeri fel önmaga lehetőségeit és korlátait. E tevékenység közben jönnek létre gondolkodási tevékenységének első formái, fejlődik emlékezete, fantáziája, gazdagodik érzelmvilága, erősödik akarata, kitartása, alakul szabálytudata. Fejlesztő hatással van a játék a nagy- és finommozgásra, a figyelemre, a megfigyelő készségre is.

A tevékenység célja:

- A szabad játék túlsúlyának érvényesülése, minél gazdagabb feltételeinek biztosítása, pedagógiai, pszichológiai szakértelemmel való támogatása, indirekt módszerekkel a 2,5 – 7 éves korú gyermekek optimális személyiségfejlődésének biztosítása érdekében, az együttműködés kiszélesítésével.
- A gyermeki játék örömforrás, mely áthatja minden tevékenységét. Minél sokrétűbb tájékozódó tevékenység legyen, amely a gyermek személyiségének fejlődésére többféleképpen fejti ki hatását.

Az óvodapedagógus feladatai

Az óvodapedagógus tudatos, tervszerű feladata, hogy a gyermekek képességeit megfigyelje a játékban, életkoruknak és fejlődési szintjüknek megfelelően feltételteremtő, együtt játszó, támogató, serkentő, ösztönző magatartásával, indirekt reakcióival segítse elő az egyén fejlődését. A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az élményszerű, elmélyült gyermeki játék kibontakozását.

Tudatosan megengedő, elfogadó, biztonságot és bizalmat adó, segítő, támogató jelenlét – pedagógiai optimizmus. Potenciális partner, akit érdekel, amit a gyerekek játszanak, tesznek, csak a szükséges esetekben avatkozik be pl. a veszélyessé váló agresszív játékba. A szabad játék és játszótárs választás biztosítása, a kreativitás ösztönzése, támogatása. A játék elképzelések megbeszélésének inspirálása. Reflektív szemlélet: a gyermekek játékkal kapcsolatos jelzéseinek szinkronizálása, majd a gyermekjátékhoz szükséges döntéseinek előkészítése. A gyermekek aktuális fejlettségi szintjének nyomon követése, egyénre és csoportra szabott fejlesztési feladatok tervezése és megvalósítása elsősorban indirekt módszerekkel (pl. társas kapcsolatok formálása, az együttműködés fejlesztése, az interakciók tartalmának fejlesztése, a kezdeményezőkésséggel, önértékeléssel, önérvényesítés, önbizalom formálásával kapcsolatos feladatok).

A feladatok közé tartozik még a megfelelő játékidő és a közös tapasztalatszerzés biztosítása.

Az óvodapedagógus feladatai a játékfejlődés elősegítése céljából:

- a gyermek szabad játékának tiszteletben tartása, feltételeinek maximális mértékű biztosítása,
- a 2,5-7 éves korig megjelenő játékok fajtájának, tartalmának, minőségének gazdagítása a gyermekek egyéni sajátosságainak figyelembevételével,
- ösztönzés, kreativitás.

A szabad játékokban az egyéni szükségletek figyelembevételével építjük be a gyermekek tevékenységébe a mozgásos és képességfejlesztő játékokat az adott nevelési ciklus személyiség- és képességfejlesztési céljainak megfelelően. A játék a szocializációra, saját személyiségünk megismerésére és a tanulási képességek kibontakozására tanít. A szocializációs folyamat életünk végéig tart.

A játéktevékenységekben biztosítjuk minden gyermek számára azt, hogy az érzelmi alapú élmények folyamatos felfedezésével, a gyermek egyéni vágyai és ötletei (a kötetlen széles

skálán mozgó játék lehetőségeiben) kibontakozhassanak. Annak a gyermeknek, aki szabadon kreatívan használhatja a rendelkezésre álló eszközöket, és akinek módja van befejezni a maga választotta tevékenységet, fejlődése jó irányba halad. Emellett lehetősége nyílik a játszótársak megválasztására, együttműködésre vagy elutasításra a problémás helyzetek és konfliktusok önálló megoldására, a társakkal való egyezkedésre. E tevékenység végzése közben számos kommunikációs helyzet alakul ki, tehát a beszédfejlődésben is fontos szerepe van. A játék a legfőbb személyiségfejlesztő eszköz az óvodás gyermek életében, mert minden tanulási tartalom: ismeret, jártasság, készség megjelenik benne. Eredményeképpen alapozódnak a képességek és változik a magatartásuk.

Az óvodás gyermek által spontán módon kezdeményezett játékok gazdagítják ugyan a személyiséget, de nem minden gyermeknél olyan sokoldalúan, hogy önmagukban elegendő lehetőséget biztosítanak egyes képességek fejlődésére. Fontos feladatunk, hogy tevékeny, gazdag óvodai életet teremtsünk, amelyben nagy szerepet kap a játék, ahol szükség és igény szerint az óvónő segítő partnerévé válhat a gyermeknek. Az óvodában fontos a szabad játék túlsúlyának érvényesülése. A játékot befolyásolják mindazok a körülmények, amelyek között a gyermekek élnek, játszanak, ezért az óvónő biztosítsa azokat a feltételeket, amelyek kedvezően hatnak a játék kialakulására a gyermek játékkedvére, amelyek ösztönzik őket, és amelyek segítségével játékuik tartalmasabbá, sokoldalúbbá válhat.

A szabadjáték mellett fontos az általunk kezdeményezett játék is, amely magán viseli a tanulás jegyeit, de a játék fajtájától függően a gyermek önálló játékformájává válhat, melyben szabadon dönthet a jelenlétéről. Szükség van ezért az óvodapedagógus által kezdeményezett és irányított játékokra is, mint pl.: dominó, kártya, társasjáték, kirakós kocka, lottó játék stb. a játék elemei a gyermeki műveltség szerves alkotórészei, ugyanakkor élettechnikák kipróbálása, tanulási módok kidolgozása. Ilyen értelemben készítene elő a későbbi rendszeres ismeretszerzésre. A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az indirekt irányítás lehetőségét és felelősségét.

Az óvodapedagógusok feladatai a játék során:

- feltételek biztosítása (légtér, hely, idő, eszköz),
- a sokszínű játék kialakulásához ötletek, lehetőségek, helyzetek teremtése,
- a játék fejlesztése érdekében az egyéni élményeken túl közös élményszerzési lehetőségek kihasználása,
- a gyermeki játék önállóságának tiszteletben tartása,
- szükség esetén bekapcsolódás a játékba, együttjátékozás a gyermekekkel,
- egyéni fejlesztési feladatok.

Megfelelő játszóhelyek biztosítása

A belső terek tagolása a különböző jellegű játékok kibontakozása érdekében a csoportszoba és az óvoda egyéb adottságainak figyelembevételével (közös terek, egyéni játékokra alkalmas terek, nagyobb és intímebb terek, zajos és csendesebb tevékenységek tere). A terek változtathatóságának, rugalmas átalakíthatóságának, átjárhatóságának biztosítása, inspirálása (eszközök és normák).

Játékterek:

- családi játékok tere
- mesesarok
- építő-közlekedő játékok tere
- rajzolás, festés, gyurmázás, kézimunka, barkácsolás helye
- kísérletező hely (természetes anyagokkal, felszerelésekkel, gyermek enciklopédiákkal, földgömbbel, nagyítóval, mágnessel)
- énekes játékok tere
- különböző egyéb foglalkozások (pl. orvos, fodrász)

Játék eszközök biztosítása

A megfelelő, készen vett játékeszközök biztosítása mellett az óvoda által a játékhoz adott többlet meghatározó elemei a közösen készített eszközök, a sokféleképpen felhasználható anyagok, szerszámok, a különböző családi kultúrák pozitív elemeinek emlékeztető tárgyak, valamint a megismert, egyéni élményekhez kapcsolódó eszközök. Ez a többlet napjainkban különösen nagy jelentőségű, mert nevelő értéke indirekt módon hat a fogyasztói társadalom torz hatása ellen. Megerősíti a gyermeki kreativitás, önkifejezés, alkotókedv, közös tervezés, együttműködés interakciós kultúra kibontakozását, annak átélését, hogy a nem pénzen vett játék jelenti a legnagyobb örömet.

Különböző játékformák:

A 3-4 éves gyermekek tevékenységét a gyakorló játék és a szerepjátékokból kiemelt művellet jellemzi. Tartalma a saját személyükkel és közvetlen környezetükkel kapcsolatos tapasztalatokat tükrözi. A gyakorló játék az a játéktevékenység, amelynek során az ismétlésekben a gyermek a különböző képességeit gyakorolja.

Fajtái: hang és a beszéd játékos gyakorlása, a mozgást gyakorló játékok, a játékszerek és eszközök rakosgatása, játék különböző anyagokkal.

A **gyakorló játék** keretei között már a kiscsoportban kialakulnak a szerep és a konstruáló játék elemei. Az óvodába kerül gyermeknél a mozgás és manipulációs játékok nagyon kedveltek. A gyakorló játékoknál figyelünk az eszközök nevének ismételtetése, hangjuknak utánzása. Ez összefügg szókincsük gyarapodásával, továbbá a ritmikus mozgás és szöveg együttesen elvezeti a gyermeket az összerendezettebb mozgás és szöveg alkalmazásához, a mondókák, énekes mozgások szabályjátékok megtanulásához.

Szerepjátékban, szimbolikus játékban a gyerekek különböző személyek vagy állatok, dolgok szerepébe bújnak. Játékukban sajátos módon tükrözik ezek tevékenységét, hangját, funkcióját és a köztük lévő kapcsolatokat. A szerepjáték fejlődése a játszó gyerekek közötti kapcsolatok mélyítésében, az együttműködés alakulása során a játék témájának és tartalmának bővülésében, gazdagodásában, színvonalának emelésében, időtartamának növekedésében és az eszközök felhasználási módjában mutatkozik meg.

A szerepjátékok fajtái:

- a tényleges szerepjátékok /tematikus játékok/,
- az építő játékok /szerkesztő játékok/,
- a mesedramatizálás és bábozás.

Ide kapcsolódik a barkácsolás, - az a tevékenység, amelynek során a gyermekek különböző eszközöket, pl.: olló, ragasztó, kalapács, tű stb. – kötetlen formában, önkéntes alapon, főleg saját elképzelésre építve valamilyen játékeszközt készít.

A szerepjáték nagyszerű lehetőség az anyanyelvi nevelés számára is. Szerepeik során olyan gondolatokat fejeznek ki, olyan szófordulatokat használnak, amelyeket másoktól hallottak. Így válik passzív szókincsük a játék által aktív szókinccsé. Feladatunk a megfelelő feltételek, eszközök, anyagok biztosítása, és a személyes példamutatás. A barkácsolás valamennyi szerepjáték, bábozás természetes alkotórésze lesz. A létrehozott alkotásokat minden esetben

aktívan felhasználhatják játékaikban. A barkácsolás során lehetőleg természetes anyagokból készítsenek alkotást, bábót.

Dramatizálás, bábozás a szerepjátékot gazdagítja. Célunk, hogy az irodalmi élményeket az őket ért környezeti hatásokat saját elgondolásaik alapján játsszák el. Feladatunk az eszközök, jelmezek, bábok és vizuális élmény biztosítása, a megfelelő oldott légkör megteremtése és a személyes példa.

A dramatizálás, bábozás feltétele, hogy az irodalmi alkotások és élmények érzelmileg megragadják a gyermekeket. Kezdetben az óvónő bábjátéka, szerepvállalása dominál, a gyermekek, mint nézők vesznek részt benne, később óvónői segítséggel a gyermekek maguk is aktívan részt vállalnak a bábozásban és a dramatikai játékban, amelyekhez bábokat, jelmezeket biztosítunk. Óvodáskor végére a gyermekek báb és jelmezkészítő tevékenység válják szívesen végzett tevékenységgé.

Kiváló alkalom a szókinccs gazdagítására a dramatizálás. Beszédfigyelemre is nevel, hiszen a dramatizálás során már kiscsoportban kialakul az a tudat, hogy a másik gyermeket végig kell hallgatni, megvárni, amíg befejezi mondanivalóját. A dramatizálás során a testtartás, a távolságtartás, a tekintet, a hanghordozás, az arc mimika – mind a mondanivaló szolgálatában áll. A bábjátékot nagyon szeretik a gyermekek. Kreativitástól függően több bábu van egy-egy csoportban, melynek nagy részét a gyermekekkel közösen készítjük.

Építő és konstruáló játék: Az óvodáskorú gyermek személyiségfejlődését meghatározó tevékenysége, amely megjelenítési formájában lehet:

- különböző építő elemekkel folytatott játék,
- alkotás félkész elemekkel,
- alkotás különböző anyagokból, anyagfélésegekből.

Célunk: a tervezésnek, az alkotás örömeinek megismertetése.

Feladatunk, hogy alkotásaikat sok egyéni ötlet alapján hozzák létre önállóan vagy kis segítséggel, s legyenek képesek a különböző anyagok, eszközök kombinált alkalmazására.

Szabályjáték: jellemzője, hogy pontos, meghatározott szabályok szerint zajlik. Szabályok határozzák meg a játék kezdésének módját, a játék menetét, befejezését. A gyermekek akár nyernek, akár vesztenek, a szabályjátékban tanulják a helyes magatartás alapvető formáit: a szerénységet, mértéktartást, az eredményre törekvést, a kudarctűrést. A játéka fejleszti a

közösségi érzést és a felelősségtudatot. Fejlesztik a gyermekek mozgását, ill. értelmi képességeiket.

Mozgásos szabályjátékok: a testnevelési játékok, a dalos és mondókás játékok, fogócskák, bújócskák, körjátékok, szembekötődik, labdajátékok, mozgásos versenyjátékok.

Az értelmi képességet fejlesztő játékok: a gyors érzékelést, a megfigyelést, a figyelmet, a logikus gondolkodást, az ismeretet fejlesztő játékok (pl.: társasjátékok, képes kirakók, dominók, kártyajátékok, nyelvi játékok stb.) Az értelmi képességeket fejlesztő játékokat az egyéni fejlesztések során sokszor használjuk, ezekre alapozunk.

A szabályjátékban célunk: a szabályok önkéntes vállalása, a szabályok pontos betartása, a megfelelő szociális magatartás, a kölcsönös segítség, a játék végkifejletének szociálisan megfelelő viselése.

Feladatunk a közösségi érzés, a versenyszellem és a felelősségtudat fejlesztése. A szabályjátékok kiválasztásánál az óvodapedagógus vegye figyelembe: a gyermekek kívánságait, fejlettségét, a csoport létszámát, a helyi adottságokat és a játék előzményeit. Segítse a gyermekeket a játék kiválasztásában, vezetésében, a szabályok betartásában.

Óvodáskor végére már választhatnak nagyobb ügyességet vagy nagyobb szellemi erőfeszítést igénylő szabályjátékot is. Engedjük, hogy a gyermekek játékában az egészséges versengés is jelen legyen, de ne csapjon át az egymással szembeni negatív érzelmek kifejezésébe.

Az udvari játéktevékenység megszervezése

Az évszakok által nyújtott udvari játéklehetőségek biztosítása mellett kapjon nagyobb szerepet a téli időszakban is a benti játékok folytatásának lehetősége.

A szülői szemléletformálás feladatai

A beilleszkedési időszak a legkedvezőbb a játékkal kapcsolatos szülői szemléletformálás megkezdésére, hiszen a modellnyújtás mellett lehetőség adódik a pedagógiai helyzetek rövid indoklására, a játék fontosságát tudatosító érvek közvetítésére is, annak érdekében, hogy elfogadottá váljon a játék prioritására építő óvoda.

Az anyanyelvi nevelés feladatai a szabad játéktevékenység területén

A csoport elfogadott „etikai kódexének” nyelvi megfogalmazása különös tekintettel a konfliktuskezelés, az asszertív (tud nemet mondani, saját értékeit képviselni, mások agresszióját pl. csúfolódását, verekedését megfelelően kezelni), kommunikációs stílus nyelvi formáinak gazdagítása.

A gyermeki kommunikáció fejlettsége és a társa kapcsolatok, pozíciók közötti összefüggések megfigyelése a játékban. A vezető egyéniségek kommunikációs stílusának megfigyelése, a gátlásos gyermek oldása pl. ölbeli játékkal.

A HH, HHH gyermekre fordított kettős figyelem, a beilleszkedés támogatása a játékban, minél több spontán párbeszédhelyzet és célzott, tervszerű anyanyelvi fejlesztés.

Hiteles kommunikáció, érvek a szülőknek a szabad játék fontosságáról.

Tudatosan megengedő, támogató, biztonságot adó jelenléttel, boldog atmoszférák teremtésével és a játék közösen elfogadott normáinak indirekt képviselésével a beszédkedv, közlésvágy motiválása.

Érdeklődés komoly figyelem kifejezése a gyermek közlése iránt, készséges válaszok a kérdésekre, gyermeki üzenetek dekódolása, metakommunikációs jelzések küldése, játszótársaként nyelvi kifejezésminták adása.

A gyermeki szerepjátékot kísérő párbeszéd támogatása verbális ismeretekkel, a fogalomalkotás segítségével, a beszéd prozódiai gazdagításával. Beszédalkalmakkal az új szavak, szófajok, különböző igeidők, módok, ragozás tanulásának, fogalmak megértésének, a magyaros mondatalkotás, kontextusos beszéd, szóbeli kapcsolatteremtés kialakulásának segítése.

10.2. Verselés, mesélés

A tevékenység célja:

- A társas élmények jelentsenek örömforrást. Tudjanak csendben, figyelmesen mesét hallgatni, ami a belső képalkotást segíti elő.
- A mesélővel való személyes kapcsolatban a gyermek érzelmi biztonságának megteremtése. A mesélés szokásainak, rítusainak kialakítása segíti a gyermeket a ráhangolódásra és a mesék befogadására.
- A külvilág és az emberi belső világ érzelmi viszonylatainak feltárása a gyermek előtt.

- A személyiségjegyek kibontakoztatása és fejlesztése.
- Az élıszavas mese különösen alkalmas az óvodás gyermek szemléletmódjának és világvképének alakítására.
- Az érthető, kifejező beszéd készségének kialakítása.
- A magyar gyermekköltészet, a népi, dajkai hagyományok, gazdag és jó alkalmat, erős alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre. A mese a gyermek érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője. A mese - képi és konkrét formában, esetlegesen a bábozás és dramatizálás eszközeivel - feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges és megfelelő viselkedésformákat. A meseválasztáskor szükség van tudatosságra, gyermekközpontú, korosztályos válogatásra, a csoport és az egyéni fejlettségi szintek figyelembevételére.

Az óvodapedagógus feladatai

A gyermeki önkifejezés fejlődésének segítése, a saját vers és mesealkotás megalapozása változatos módszerek alkalmazásával. Pl. mesealakok, szituációk megjelenítése dramatizálással, bábozással, ismert mese befejezése, mozgásos átváltozás, utánzás, mimetizálás, felnőtt által megkezdett mese befejezése, mese kiegészítés, átalakítás, fantáziajátékok, gyermek meséje egy-egy ismert mesehősről, mese szerkesztése megadott címről, ismert mese feldolgozása kérdések alapján, képolvasás, közös vagy egyéni beszélgetés, mesemondás különböző eszközökhöz kapcsolódva ismert mese követésével.

A gyermeki vers és mesealkotás ábrázolással való kombinálása fejlődésének elősegítése az önkifejező képesség gazdagítása érdekében. Pl. mese befejezés rajzzal, tematikus ábrázolás ismert meséről, saját mesekönyv, meseillusztráció készítése kedvenc meséhez.

A mesélés, verselés, mondókázás mindennaposságával az esztétikai, irodalmi fogékonyság megalapozása, anyanyelvünk, szülőföldünk szeretetére nevelés. Az óvodában a 3-7 éves gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodóan a népi - népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi -, a klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek, valamint más népek, nemzetiségek meséinek egyaránt helye van.

Az irodalmi anyag kiválasztása

A mese, a vers az anyanyelv közegén át az emberi kapcsolatokra tanít, mélyíti az önismeretet, segíti a világ megismerését. Ezért fontos a versek, mesék igényes kiválasztása. Ehhez a legnagyobb és legfontosabb területet a népköltészet adja, mivel nyelvezete egyszerű, a gyermekek számára könnyen érthető.

Népi mondókák, rigmusok, népmesék minden korosztálynak bőséges kínálatot adnak.

- A lovagoltatók, ringatók, ölben való játékok meghiit együttlétet alakítanak ki, ami az érzelmi kötődést erősíti. Az óvodába kerülő gyermekek erősen kötődnek az édesanyjukhoz. Az elszakadás mindegyiknél kisebb, nagyobb megrázkódtatással jár. Ezek a közös játékok oldják a feszültséget és megalapozzák a gyermekek és az óvónő közötti érzelmi kapcsolatot.
- A népmesék közlésvágyból születtek, műfajilag teljeseek, elbeszélő alaphangjukat átszövik lírai és drámai elemek. Kiindulópontja mindig valami megrázó érzelm, cselekményei a jó és a rossz összekapcsolása, táplálója: az érzelmektől átfűtött képzelet és az akadályt nem ismerő akarat. Ezért illik az óvodások életkorához.
- A vers játék a nyelvvel, az érdekes, szépen hangzó beszédért. A versek a hangzás és a hangulat felől fogják meg a gyerekeket. Az évszakok hangulatát, a természet szépségeit, az állatok kedvességét, adott szituációban, a helyzethez illő vers tudja a leginkább kifejezni. A szépen előadott versek emelik az ünnepeink színvonalát és ez magasztos érzésekkel tölti el a gyerekeket és a felnőtteket egyaránt.

A tevékenységben szükséges feltételek biztosítása

A mesélés a csend szigete, naponta ismétlődő tevékenység. A gyerekeket az egyszerű állatmeséken keresztül fokozatosan hozzászoktatjuk a mese figyelmes végighallgatásához. Ehhez ki kell alakítani egy állandó, meghiit helyet. Fontosnak tartjuk a fejből mondott mesélést, hogy a tekintet, a mimika, a hanglejtés fokozza a meseélményt.

A csendes pihenő megkezdése jó alkalom a hosszabb és folytatásos mesék mondására.

A verselés tevékenységekhez kötődő, együttléték hangulatát fokozó játék. Az általunk elkezdett versekbe a kisebbek is bekapcsolódhatnak, a nagyobbak pedig már képesek felfogni

a versek témáját, költői képeit. A verseket úgy válogatjuk össze, hogy az adódó alkalomhoz mindig kapcsolódni tudjon.

Néhány jelképes kellékkel motiváljuk a gyerekeket a mesék dramatizálására (báb, fejdísz, jelmez). Segítünk abban, hogy a szerepvállalás sikerélményt nyújtson. Mivel a legtöbb gyermek szeret szerepelni a lehetőségekhez mérten minden gyermeket bevonunk a szerepbe vagy más szereposztással ismétljük azt.

A bábozás élményét az óvónői bábjátékban éreztetjük meg a gyermekekkel. Később lehetőséget biztosítunk próbálkozásaiknak. Az egyszerű síkbábok használatán túl kesztyűbábokkal is játszhatnak.

A nyelvi kultúra alapjainak lerakása, a nyelvi képességek életkornak és egyéni fejlettségnek megfelelő fejlesztése

Az óvónő mesélése, versmondása példaértékű legyen, mert a gyerekek azt utánozzák. Beszéde tisztán artikulált, nyelvtanilag helyes, érthető legyen. Az egyéni fejlesztésre szoruló gyermekeknél személyre szabottan, a konkrét hiányosságokat megcélózva kell alkalmazni a mese, vers, báb kínálat fejlesztési lehetőségeit (pl. helyes hangzó ejtése mondókával, beszédgátlás oldása bábbal).

Az anyanyelvi nevelés feladatai a vers és mese tevékenység területén

Fontos a megfelelő anyagválasztás, kifejező előadásmód, az irodalom nyelvi-stilisztikai eszközeinek kihasználása, a gyermeki beszéd-kommunikáció fejlődése, fejlesztése érdekében. Az irodalmi élmény együttesből fakadó beszédfejlesztő módszerek változatos alkalmazása (mesereprodukció, drámajáték és dramatizálás, bábjáték, elbeszélés, képolvasás, anyanyelvi játékok). A tevékenységformában az anyanyelv gazdagságának ismertetése, beszédészlelés, /megértés/, reprodukció fejlesztése (helyes légzés, tiszta kiejtés, artikuláció, beszédtempó, ritmus, hangsúly, hanglejtés, szókincs, mondatalkotás, helyes nyelvtani struktúra, verbális és nem verbális jelzések, interakciók megjelenítése).

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

- a gyerekek várják, kérik a mesét és segítenek a mesemondás, mesehallgatás feltételeinek kialakításában
- szívesen mondogatnak rigmusokat, mondókákat, verseket

- egyszerű meséket szívesen mesélnek, báboznak és jelenítik meg dramatikus játékokkal
- 10-12 mondókát, 6-8 verset megjegyeznek, 15-20 mesét meghallgatnak
- néhány kedvelt mesehőssel megtörtént dolgokat beviszik a játékokba
- folytatásos mesék, meseregények szálait össze tudják kötni
- a könyvekben a képek alapján megtalálják a legkedvesebb meséket
- vigyáznak a könyvekre

10.3. Ének, zene, népi játék, tánc

A tevékenység célja:

- A gyermekekkel megszerettetni az éneklést, a dalos játékokat.
- Fejlesztani a gyermekek zenei hallását, ritmusérzékét, mozgáskultúráját.
- A zenei ízlés és a zenei anyanyelv megalapozása érdekében minél több zenei élményhez juttatni.
- Az ölbéli játékok, népi gyermekdalok, énekes játékok örömet nyújtanak a gyermekeknek, felkeltik zenei érdeklődését, formálják zenei ízlését, esztétikai fogékonyságát.

Az óvodapedagógus feladatai

- A zenei kreativitás fejlesztése (mozgásrögtönzés zenére, dallam, ritmusvariációk kitalálásának ösztönzése stb.) az önkifejezés újabb csatornáját nyitja meg a gyermekek előtt.
- A zenehallgatási anyag megválasztásánál az óvodapedagógus vegye figyelembe a nemzeti, etnikai kisebbségi nevelés esetében a gyermekek hovatartozását is.

A felhasznált zenei anyag igényes válogatása a gyermekek életkorának és a csoport képességszintjének figyelembevételével

Az óvodai zenei nevelésnek hagyományai vannak. A magyar népdalok, mondókák, dalosjátékok, gyermekdalok világa ma is élő és felhasználható. Szinte valamennyi ünnepünkhöz kapcsolódik olyan dalanyag, melyet megismertethetünk a gyermekekkel. A

zenei anyag többsége a naptári évhez, a természet jelenségeihez, az évszakok változásaihoz, az emberi élet fordulópontjaihoz, valamint különböző – állami, egyházi, jeles – ünnepekhez fűződik.

Az ének, a zene, a népi játék, a néptánc, a néphagyomány, az ünnep meghatározó szerepet tölt be a nemzeti nevelésben, az élményalapú érték közvetítés eszközével, korosztályi sajátosságokra építve.

A zenei nevelés az óvodai mindennapok része. Napközben bármikor adódhat lehetőség mondókázásra, éneklésre, körjátékok játszására. Az esztétikai nevelés szempontjából is fontos az élményt nyújtó közös éneklés.

A bensőséges kapcsolat megteremtése érdekében 3-4 éves korú gyerekekkel ölbeli játékokat játszunk (arc, kéz, ujj, lovagoltató). Ezek erősítik a kicsinyek biztonságérzetét, érzelmileg gazdagítják őket. Olyan 4-5 hangból álló énekes játékot tanítunk, amelyek játéka álló helyzetben játékos mozdulatokkal eljátszható.

A 4-5 éveseknek nagyobb hangterjedelmű és hangkészletű énekes játékokat és olyan mondókákat tanítunk, amelyek a mozgásukat is jól fejlesztik. Ismerjék meg a hullámvonal, csigavonal, szerepcserére épülő játékokat. Néhány ünnepre és alkalomra szóló egyszerű dalt is megtanítunk, melyhez utánzó mozdulatokat, játékokat lehet kitalálni.

A 6-7 évesek játszanak minél több ölbeli játékot a kisebbekkel. Különböző játékhelyzetekben alkalmazzák a kiolvasókat. Zenehallgatáshoz népdalainkból, rokon és más népek dalaiból választunk.

Az óvodáskorban megjelenő tartalmak biztosítása

2,5 – 4 évesek

- tanuljanak meg 6-8 mondókát, ölbeli játékot, 10-12 énekes játékot
- játék közben közvetve szerzik meg a zenei készségeket, ismerik meg az alapfogalmakat
- tudjanak halkán, hangosan beszélni, mondókázni, énekelni
- mozdulatokkal (taps, járás stb.) érzékeljék az egyenletes lüktetést
- az óvónő a nap folyamán énekelgessen sokat, hogy felkeltse az érdeklődésüket a zenehallgatás iránt
- törekedjünk a tiszta éneklésre

A dalok megoszlása és aránya hangkészlet szerint

sz	-	m				3 vagy 4 dal	
l	-	sz	-	m		3 vagy 4 dal	
m	-	r	-	d		2 vagy három dal	
sz	-	m	-	r	-	d	2 dal
d	-	l	-	sz			1 dal

4 - 5 évesek

- tanuljanak 4, 5 új mondókát, 12-15 gyermekdalt
- énekelgessenek 4-8 motívumból álló énekes játékokat, műdalokat
- nehezebb körjátékokkal is ismerkedjenek meg (szerepcserés, párválasztó, sorgyarapító)
- énekeljenek önállóan a tiszta éneklés érdekében
- érezzék az egyenletes lüktetést, a dalok, mondókák ritmusát
- használjanak többféle ritmushangszert

A dalok megoszlása és aránya hangkészlet szerint

sz	-	m				2 vagy 3 dal	
l	-	sz	-	m		2 vagy 3 dal	
m	-	r	-	d		2 vagy 3 dal	
sz	-	m	-	d		2 vagy 3 dal	
sz	-	m	-	r	-	d	2 vagy 3 dal
d	-	l	-	sz			1 vagy két dal
m	-	r	-	d	-	l	1 dal

5 – 6 – 7 évesek

- tanuljanak meg 4-6 új mondókát, 15-18 énekes játékot, 3-4 alkalomhoz illő műdalt, olyan dalokat válogatunk, amelyekben már szünet és szinkópa is előfordul
- tervezzünk bonyolultabb, párcsere, kapus, hidas, sorgyarapító- fogyasztó játékokat is
- tiszta éneklés érdekében gyakran énekeljenek egyénileg
- jellegzetes kezdő vagy záró motívumról ismerjék fel a dallamot

- dallambújtatás (hallható, látható jelre) előbb rövid majd hosszabb motívumszakaszokkal
- dalok és mondókák felismerése ritmusról

A dalok megoszlása és aránya hangkészlet szerint

sz	-	m								2 dal	
l	-	sz	-	m (fá)						2 dal	
sz	-	m	-	d (lá)						1 vagy 2 dal	
m	-	r	-	d						1 vagy 2 dal	
sz	-	m	-	r	-	d (fá)				2 vagy 4 dal	
l	-	sz	-	fá	-	m	-	r	-	d	6 vagy 8 dal
m	-	r	-	d	-	l (ti)				2 dal	
m	-	r	-	d	-	l	-	sz		2 vagy 3 dal	
r	-	d	-	l	-	sz				2 dal	

Az ének, zene, népi játék, néptánc hatása a gyermekek nyelvi-kommunikációs fejlődésére

Az attitűdök gondolkodásbeli és kommunikációs tulajdonságok kiteljesítése zenei élményekkel. Beszéd és zenei hallás fejlesztése. Különböző grammatikai megoldások, választékos kifejezések, párbeszéd, dramatizálás gyakorlása. A beszédszervek koordinált mozgásának fejlesztése, hangzók helyes formálásának gyakorlása, beszédtechnika fejlesztése, fogalomalkotás, szókincsbővítés, beszédhibák javulása. Az egyéni megszólalás bátorítása természetes játékhelyzetekben (felelgetős énekes játékok).

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

- a gyermekek örömmel játszanak népi játékokat
- a gyermekek mernek és tudnak örömmel is énekelni
- megkülönböztetik a zenei fogalom-párokat
- a zenehallgatásra szánt műveket figyelmesen hallgatják
- tudnak ritmust, mozgást, dallamot rögtönözni
- érzik az egyenletes lüktetést és a dalok ritmusát

- ismerik a halk, hangos közötti különbséget
- felismerik a dallamot dúdolásról, hangszerről, sajátos kezdő vagy záró motívumról
- érzékenyek a természet és a környezet hangjaira, megkülönböztetik a hangszínek eltéréseit, zörejen és beszédhangon egyaránt
- egyszerű, játékos táncmozgásokat esztétikusan, kedvvel végeznek
- ütőhangszereket használnak, lüktetést, ritmust kiemelnek

10.4. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

A tevékenység célja:

- A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézi munka mint az ábrázolás különböző fajtái, továbbá a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének.
- A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül.
- A gyermekek élmény és fantáziavilágának képi önkifejezése
- A gyermekek tér- forma és szín képzeleinek alkalmazása, szép iránti érzékenységük, esztétikai igényességük alakítása.
- A rajzolás, festés, mintázás, kézimunka az egész nap folyamán biztosított tevékenység.
- Törekedni kell a gyermeki alkotások közösségi rendezvényeken való bemutatására és a tehetségek bátorítására.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A belső képek gazdagítása a mese, vers, ének, énekes játék eszközeivel, a gyermeki ábrázolás ösztönzése, alkotó légkör teremtésével, változatos lehetőségek felkínálásával.
- A gyermeki élmény és fantáziavilág gazdagításával a saját formanyelv, az alkotó, alakító önkifejezés fejlődésének segítése.
- Az esztétikai érzékenység, a szép iránti nyitottság, a környezet esztétikai alakítására és a vizuális esztétikai élmények befogadására való fogékonyság megalapozása.

- Az eszközök célszerű, biztonságos, takarékos, kreatív használatára szoktatás.
- Az egyes technikákhoz kapcsolódó munkafogások, megoldások, az eszközök bemutatása, használatuk megnevezése, a gyakorlásra való ösztönzés.
- Az óvodapedagógus előtérbe helyezi a természetes anyagok, termékek felhasználását. Feladata az új megoldások keresése, a kreatív, környezettudatos gondolkodásra, fenntarthatóságra való nevelés.

Az alkotó tevékenységek tartalmának, minőségének fejlesztése

2,5 – 4 éves korban

Ebben az időszakban a gyermekek manipulálása nem más, mint a gyakorló játék egy fajtája, tehát ábrázoló tevékenységük szervesen beépül játékukba. Fontos feladatunk ebben az időszakban a szokások, szabályok rögzítése, a technikák használatának pontos megtanítása, gyakorlása. Figyelemmel kell kísérnünk, hogy változatos sorrendben minden eszköz újra és újra kézbe kerüljön. A szabadon firkálgató, gyurkáló, mázoló gyermekek éljék át a felfedezés, az alkotás, a színek, a formák adta örömet, esztétikai élményt. A firkából, valamint az ábrázolni kezdő gyermekeket egyénileg segítjük a továbblépésben, folyamatosan figyelve a gyermekek igényeire, gondolataira, engedjük őket szabadon próbálkozni.

Bátran adhatunk a kezükbe ollót, tűt, ragasztót, pálcikát stb. ha az eszközök nem balesetveszélyesek és megtanítjuk ezek helyes használatát.

Tapasztalatot szerezhetnek a különböző anyagok viselkedéséről: nyomhagyás, képlékenység, oldhatóság, karcolhatóság.

4 – 5 éves korban

Továbbra is természetes módon épül be a gyermekek játékába a manuális tevékenység. A gyermekek élményeihez kapcsolódó témákkal és azokhoz megfelelően illeszkedő technikákkal segítjük a szándékos képalakításukat. A képek festése egyénileg választott színekkel, a gyermekek érzelmeinek, élményeinek, képzeletének alapján történik. Jelenjen meg rajzaikban az emberábrázolás.

A plasztikai munkájukban legyenek képesek formák tagolására. A konstruálás, az anyagok formálása során tapasztalják meg, hogy „miből mit lehet csinálni”. Sajátítsanak el újabb technikákat.

Lehetőséget biztosítunk arra, hogy az építés során variálják a teret, nagyobb dobozok, takarók segítségével.

A gyerekek segítsenek az eszközök előkészítésében, elrakásában.

5 – 6 – 7 éves korban

A gyermekek a képalakítás során többször alkossanak közös kompozíciót. A technikai megoldásokat gazdagítjuk. Arra ösztönözzük a gyerekeket, hogy a saját élményeken alapuló cselekvéses témákban jelenjenek meg a kirándulások, versek, mesék, ünnepek eseményábrázolásai is. Az ünnepekhez kötöten ajándékot készítünk szüleink részére és a kisebbeknek is. Segítjük a gyermekeket bábok, játékok, játékkellékek készítésében, nagyobb méretű elemekből összeállított térrészek, sátrak, házak, búvóhelyek építésében a tér változatos kihasználása érdekében.

Csodálkozzanak rá környezetükben látható esztétikus jelenségekre (táj, növények, állatok, emberek, időjárás).

Az anyanyelvi nevelés feladatai a rajzolás, festés, mintázás, kézimunka tevékenységeiben

A vizuális tevékenységekhez kapcsolódó verbális és nem verbális megnyilatkozásokkal a spontán beszéd fejlesztése: megszólítás, szándéknyilvánítás, tudakozódás, különböző mondatfajták használata, aktív és passzív szókinccs bővítése, véleménynyilvánítás, döntés, az ábrázoltak szóbeli elmondása, formák, színek magyarázata, a barkácsoláshoz szükséges eszközök, anyagok megnevezése, kiállítás látogatáshoz kapcsolódó élmények megbeszélése stb.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

- mondanivalójukat vizuálisan ki tudják fejezni
- az eszközöket készség szinten kezelik
- a megismert technikákat fokozott önállósággal tudják alkalmazni
- képkészítésben egyéni módon jelenítik meg elképzeléseiket, élményeiket
- ötletesek a téralakításban és tevékenyen részt vesznek abban
- színhasználatuk változatos és kedvelt színeik érvényesülnek
- a formaábrázolásuk változatos, képesek hangsúlyozni a legfontosabb megkülönböztető jegyeket, jellemző formákat
- emberábrázolásukban a részformákat is megjelenítik

- önállóan és csoportmunkában is készítenek egyszerű játékokat, kellékeket, maketteket
- önállóan díszítenek tárgyakat
- érdeklődnek az érdekes, szokatlan jelenségek iránt

10.5. Mindennapos mozgás

A gyermek legalapvetőbb szüksége, természetes megnyilvánulási formája a mozgás. A rendszeres, örömmel végzett, közösségekben történő testmozgás hozzájárul a gyermek optimális személyiségfejlődéséhez, továbbá az egészséges életvitel kialakulásához. A tevékenység alapvető szervezeti keretei a következők: a) spontán, aktív szabad játékban megjelenő mozgásos tevékenység, b) irányított, mindennapos mozgásfejlesztés, c) szervezett mozgásos tevékenység.

A tevékenység célja

- a természetes mozgáskedv fenntartása, a mozgás megszerettetése, mozgásigény kielégítése
- a gyermekek mozgásszintjének fejlesztése, mozgástapasztalatainak rendszeres bővítése a gyakorlási lehetőség biztosításával
- a testi képességek – fizikai erőnlét, állóképesség, gyorsaság, ügyesség – fejlesztése

Az óvodapedagógus feladatai

- A társakkal együttvégzett mozgás tapasztalatainak gazdagításával gyermek énképességének, a másik észlelésének, az önfegyelem, alkalmazkodás, kooperáció képessége fejlődésének elősegítése.
- A mozgásigény fejlettség, terhelhetőség megismerése.
- A mozgás és mozgásigény különbözőségének figyelembevételével mozgásigény kielégítése, illetve ösztönzés a mozgásra az egyéni lemaradásokat kompenzáló mozgásos játékok ajánlásával.
- Változatos, differenciált, párhuzamosan végezhető lehetőségek biztosítása a mindennapos mozgásra, valamennyi gyermek számára (mindennapos testnevelés, testnevelés, szabad mozgáslehetőségek kihasználásának nyomon követése).

Természetes mozgásformák fejlesztése szabad játékban

A mozgás az egész óvodai életet átszövi. Az óvodába kerülő gyermekek szeretnek mozogni, futkározni, ugrándozi, csúszni, mászni.

Feladatunk, hogy ezt megőrizzük, ha szükséges felkeltsük a mozgás iránti igényt és tudatosan építsünk rá. Olyan környezetet alakítsunk ki, amely mozgásra inspirál. Fontos a mozgásos tevékenységek pozitív megerősítése és a szükséges szabályok megtanítása. A napirendet úgy kell kialakítanunk, hogy egész nap biztosítsunk számukra megfelelő helyet és eszközöket a mozgásos tevékenységekhez az udvaron és a csoportszobában egyaránt.

Az eszközök és tevékenységek kiválasztásánál igazodnunk kell a gyermekek életkorának, fejlettségi szintjéhez és a csoport összetételéhez.

Az udvaron is kihasználunk minden lehetőséget és helyet a szabad mozgásra.

A gyerekek mozgásigénye különböző. Nagyon fontos, hogy a vegyes csoportokba a nagyobb, aktívabb mozgást és a nyugodt tevékenységet kedvelő gyermekek megtanuljanak egymáshoz alkalmazkodni, tartsák tiszteletben egymást. Ehhez elengedhetetlen bizonyos alapvető szabályok megtanítása és betartása (babaszoba funkciójának tiszteletben tartása, az autózó gyermekek vigyázzanak az építők munkáira).

A gyermekek örömmel vesznek részt a jó légkörben, jól szervezett mozgásos tevékenységekben. A pozitív élmény újabb cselekvésre készíti őket. Ennek hatására a mozgás természetesen beépül a gyermekek spontán tevékenységeibe, szokássá és igénnyé válik. A rendszeres mozgás során fejlődnek a gyermekek testi, pszichikai, értelmi és szociális képességei, ennek eredményeként egészségesebbek lesznek.

A komplex testmozgások beépülnek az óvodai élet egyéb tevékenységeibe is, miközben együtt hatnak a gyermek személyiségének – a pozitív énkép, önkontroll, érzelmszabályozás, szabálykövető társas viselkedés, együttműködés, kommunikáció, problémamegoldó gondolkodás – fejlődésére

Mozgásfejlesztés testnevelés, mindennapos testnevelés során

Az irányított testnevelésben a játékot, a játékoságot alapvető eszközként alkalmazzuk. Vagy itt, vagy ilyenkor teremtünk alkalmat a speciális gyakorlatok beiktatására, deformitások megelőzésére (gerinctorna, lábboltozat erősítése). Az irányított tevékenység megtervezésénél mindig figyelembe kell venni az óvoda felszerelését, a csoport általános fejlettségét, a fejlődés ütemét. Lehetőséget kell biztosítani arra, hogy a gyermekek egyéni

tempójuknak megfelelően gyakorolhassák különböző mozgásokat. Azt, hogy a gyermekek megtalálják a képességeiknek megfelelő mozgásos feladatokat, különböző nehézségű, differenciált feladatokat kell adni. A tevékenységek során gyakran használunk kézi szerezket, labdát, párnát, babzsákokot, botot, szalagot, kendőt stb.

A mozgásfejlesztő program és a testséma fejlesztés valamennyi feladata beépíthető az irányított tevékenységéknél.

- Az észlelés területéről az alaklátás, forma állandóság fejlesztése, térészlelés fejlesztése, kinezetikus mozgásészlelés fejlesztése.
- A verbális fejlesztés során a testrészek, helyzetek, mozgások, térirányok pontos és gyakori megnevezésére van mód.

A mindennapos irányított testmozgás részét képezhetik a zenére, zenei ritmusra végzett mozgásos feladatok, (népi) játékok és táncok (kiemelten a néptánc), amelyek jelentős mértékben segítik a mozgáskultúra játékos, táncos úton történő fejlesztését. A mindennapos testmozgás az óvodai tornaszobában, a csoportszobában vagy a játszóudvaron is megszervezhető.

2,5 – 4 évesek testnevelési anyaga nagy részben természetes mozgásokat tartalmaz, természetes módon ismerkedhet testrészeivel és azok funkcióival. Ezért alkalmazzuk a testrészek ismeretét célzó gyakorlatokat, a tárgyhoz viszonyított testhelyzetek gyakorlását, a test személyi zónájának alakítását, az utánzást ösztönző mozgásos játékokat.

4 – 5 éveseknél nagyobb szerepet kap a tér mozgásos megismerése. Mozgásfejlesztésnél előtérbe kerülnek az egyensúlyérzék fejlesztése, szem-kéz, szem-láb koordinációt fejlesztő gyakorlatok.

5 – 6 – 7 éveseknél a legfontosabb lesz az észlelés fejlesztése. Tovább fejlesztjük a finommotorikus készségeket, mely az írás megtanulásának fontos feltétele. Ezt a szereket különböző fogásmódjával, a kisebb testrészekkel végzett mozgásokkal lehet fejleszteni.

A mindennapos mozgás anyagát elsősorban a mozgásos játékok adják, egy-egy gimnasztikai gyakorlattal kiegészítve.

Az anyanyelvi nevelés feladatai a mozgás tevékenységében

A konkrét mozgásos tapasztalatok beépülésének a szókincs, az elvont gondolkodás, a keresztcsatornák fejlődésének segítése a mozgásformák megnevezésével. Világos, konkrét értékeléssel a pozitív énképalakulás támogatása.

A fejlődés eredménye óvodáskor végén

- A gyermekek szeretnek mozogni, kitartóak a mozgásos játékokban.
- Kialakul a gyermekek nagymozgása, finommozgása, egyensúlyészlelése, összerendezett mozgása.
- Ismerik az irányokat és tudnak térben és időben tájékozódni.
- Versenyjátékok és ügyességi játékok játszásakor betartják a szabályokat.
- Tudnak ütemtartással járni, gimnasztikai gyakorlatokat esztétikusan végezni.
- Magabiztosan használják a különböző eszközöket (labda, bot, babzsák, párna, szalag, kendő stb.).

10.6. Külső világ tevékeny megismerése

A tevékenység célja

A gyermekek életkoruknak megfelelő szinten szerezzenek spontán vagy szervezett formában minél több tapasztalatot az őket körülvevő szűkebb természeti, emberi, tárgyi környezetről, hogy ezáltal teljes biztonságban tájékozódjanak és igazodjanak el a környezetükben.

A bennünket körülvevő világ mennyiségi, formai, kiterjedésbeli, összefüggéseinek felfedezése, megtapasztalása játékos formában a gyermek igényeihez, ötleteihez igazodva.

Az óvodapedagógus feladatai:

- a szülőföld, hazai táj, a népi, helyi, családi hagyományok és néphagyományok, szokások, a közösséghez való tartozás élményét, a nemzeti, családi és a tárgyi kultúra értékeinek megismerését közvetítő tapasztalatszerzési lehetőségek tervszerű biztosítása (konkrétumok megtervezése pl. kirándulásokkal, ünnepekkel, gyűjtött tárgyakkal kapcsolatban)

- a spontán helyzetek matematikai tapasztalatszerzésre való felhasználása mellett, a tevékenységben való alkalmazkodás, lehetőségeinek alkalmazkodása, problémahelyzetek teremtése, a gyermek egyéni fejlődésének nyomon követése, differenciált fejlesztés
- az önálló véleményalkotás, döntési képesség megalapozása, problémahelyzetek mérlegelésével, a cselekvéses tanulásból adódó tapasztalatok közös összegzésével, irányított és spontán megfigyelésekből adódóan vélemények cseréjével
- a fenntartható fejlődés érdekében helyezzen hangsúlyt fenntarthatósági szemléletformálásra, a környezettudatos magatartás alakítására.

2,5 – 4 éves korban tervezhető tartalmak biztosítása

A gyermekek szeressék meg az óvodájukat, ismerkedjenek meg az ott dolgozó emberekkel. Séták alkalmával fedezzék fel az óvoda közvetlen környezetét, élvezzék a táj szépségét.

Örömmel tartózkodjanak a szabadban (a mezőn, az erdőben, a vízparton). Figyeljék meg az évszakok szépségét, színeit, jelenségeit, időjárását, növényeit. Gyűjtsenek terméseket, leveleket, kavicsokat, tollakat, évszakra jellemző képeket. A séták során gyakoroljuk a közlekedés szabályait, megismertetjük a közlekedési eszközöket. Természetes környezetükben figyeltetjük meg a háziállatokat, madarakat, bogarakat, növényeket: fákat, virágokat.

Kihaszználjuk azokat a játék-helyzeteket, ahol a család szerepét kidomboríthatjuk.

Játékosan ismerkedjenek testükkel.

5 – 6 – 7 évesek

Tájékozódjanak az óvoda környékén. Ismerjék meg lakóhelyüket (falujukat, városukat). Fedezzék fel a környék természetvédelmi területeit, csodálják meg annak élővilágát.

Figyeljék meg a növények fejlődési feltételeit. Csíráztassanak, ültessenek növényeket. Vettessük észre a környezet szennyeződéseit és személyes példamutatással is szoktassuk a gyermekeket a környezetünk védelmére, megóvására. Minden évben megrendezzük a Föld napját.

Legyen ismeretük a szárazföldi, vízi, légi közlekedésről.

A gyermekek érdeklődésük szerint nézzenek filmeket a természetről, a természetvédelemről, a vadállatokról.

Tudjanak és merjenek beszélni a családjukról, a családtagok munkájáról.
Ismerjék az érzékszervek funkcióit, ápolását, védelmét.
Beszélgessenek a környezetükben élő állatok érzékszerveinek szerepéről.

A gyermekek matematikai érdeklődésének felkeltése, az elmei ok-okozati összefüggések felismerése, megtapasztalása

A logikus gondolkodás megalapozása érdekében fontos a pozitív viszony kialakítása a problémahelyzetek megoldásához. A környezet megismerése közben matematikai tapasztalatok birtokába is jut a gyermek. A matematikai fogalmakkal természetes módon ismerkedik meg. Matematikai kifejezések fokozatosan beépülnek a beszédükbe. Felismerik a mennyiségi, alaki, nagyságbeli és téri viszonyokat, fejlődik tér-, sík- és mennyiségfogalmuk.

Feladatunk, hogy egyéni képességeiknek megfelelően fejlesszük matematikai ismereteiket. Problémahelyzetek létrehozásával a gyermekeket logikus gondolkodásra készítjük.

Az anyanyelvi nevelés feladatai a külső világ tevékeny megismerésében

A spontán és irányított beszélgetés, a verbális fejlesztés a környezet megismerésének komplex-integrált tevékenységsoraiban célként és eszközként egyaránt megvalósítandó. A megtapasztaláson alapuló megismerés, információszerzés sokoldalú biztosításával a gyermek aktív, passzív szókincsének mennyiségi és minőségi gyarapítása, ezzel párhuzamosan a fogalmak körének és tartalmának bővítése, új fogalomrendszer kialakítása, a beszéd, a mondatalkotás aktivizálása, a kontextusos beszéd gyakorlása.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

- különbséget tudnak tenni az évszakok között, ismerik az egyes évszakokat, néhány jellegzetességével
- ismerik a környezetükben megtalálható növényeket: gyümölcsöket, zöldségeket, virágokat, fákat, bokrokat
- önállóan gyakorolják a növénygondozás legegyszerűbb műveleteit, ismernek növényekkel kapcsolatos munkákat (szántás, aratás, szüret)
- ismerik a háziállatokat, vadállatokat, madarakat, vízi állatokat, rovarokat

- gyakorlottak az elemi közlekedési szabályok betartásában, ismerik a közlekedési eszközöket
- a gyermekek tudják lakcímüket, szüleik pontos nevét, foglalkozásukat, munkahelyét, óvodájuk nevét
- tudják saját születési helyüket és idejüket
- a tárgyakat meg tudják számlálni legalább 10-ig, össze tudják hasonlítani mennyiség, nagyság, forma, szín szerint
- megkülönbözteti a jobbra-balra irányokat, értik a helyeket kifejező névutókat (alá, fölé, közé stb.)
- kialakul a jól érthető beszéd

10.7. Munka jellegű tevékenységek

A gyermek, munka jellegű tevékenysége önként, örömmel és szívesen végzett hasznos időtöltés, cselekvő tanulás.

A játék és a munka összefonódása minden tevékenységet átsző, azokat gazdagítja és a nevelés hatásait fokozza. Minden munkatevékenységnél fontos a szervezés. A közösen végzett munka segíti a szocializálódást. A munkamegosztásban az egyéni képességekhez igazodunk.

A munka saját és mások elismerésére nevelés egyik formája. A munkavégzés során folyamatosan szereznek tapasztalatokat, ismereteket, így a munka integráló szerepet tölt be a tevékenységek között.

Az óvodapedagógus feladatai

Az óvónő tanítsa meg a gyermekeket a feladatok elvégzésére. Biztosítsa a munka állandóságát és folyamatosságát, és ez erősítse bennük a munka szükségességének érzését. A munka a napi tevékenységek természetes részét alkossa, soha ne legyen büntetés.

Az óvónő teremtsen meg a gyermekek számára az életkorukhoz, erejükhöz mért munkalehetőségeket. Biztosítsa a legalkalmasabb eszközöket, szoktassa rá a gyerekeket, hogy tartsák azokat rendben. A gyermekek érezzék, hogy munkájukat igénylik és számon tartják. Az együttesen végzett munka, a közös öröm és felelősség, az együtt elért eredmények segítség a baráti kapcsolatok, kisebb csoportok alakulását. Ehhez szükséges, hogy a napirend

biztosítson a munkára megfelelő időt, és a gyermekek a különböző feladatokat egyéni tempójuknak megfelelően végezhessek.

A nemek társadalmi egyenlőségének elősegítése oly módon, hogy valamennyi munka jellegű tevékenységet a lányok és fiúk egyaránt gyakorolják.

A felnőttek feladata a balesetvédelmi és higiéniai szabályok betartása, betartatása.

Segítse a szülőket, hogy vegyék komolyan, tartsák tiszteletben gyermekük munkáját, megbízásait, legyenek segítségére annak elvégzésében. Igyekezzen elérni, hogy minden család szoktassa gyermekét a saját személyével kapcsolatos teendők elvégzésére!

Munkalehetőségek:

- önkiszolgálás
- közösségért végzett munka
  - a naposságot 4 éves kortól lehet bevezetni, amely feladattudatot feltételez, figyelem összpontosítást igényel
- alkalmi feladatok (virágok, állatok gondozása, kerti munka)
  - alkalmi munkának tekinthető a környezet rendjének biztosítása, segítség az óvónőnek, egymásnak, a kisebbeknek, ajándékkészítés és egyéb megbízások
- valós szükségleteket kielégítő munkák (salátakészítés, befőzés, sütés-főzés)

Az anyanyelvi nevelés feladatai a munka jellegű tevékenység során

A tevékenységekhez kapcsolódó spontán beszédhelyzetekben különböző beszédformák (udvarias megszólítás, cselekvésre szólítás, utánpótlásra készítés, kérés, buzdítás, dicséret verbális kifejezései) gyakorlása, munkavégzéssel kapcsolatos fogalmak, ok-okozati összefüggések, műveletek megnevezése, mondatba foglalása.

2, 5 – 4 évesek kezdetben az óvónővel együtt végezzék a munkát. Az ünnepekre való felkészülés során készítsenek a gyermekek az óvónő segítségével olyan kisebb tárgyat, amelyeket részben ajándékba adhatnak, részben teremdíszítésre felhasználhatnak. A különösen mozgékony, nehezen koncentráló gyermekek kapjanak külön megbízást, amellyel érdeklődésük, aktivitásuk növelhető. Adjon a gyermekeknek az óvónő olyan megbízásokat is,

amelyekhez otthoni előkészületekre van szükség. A 4 évesek közreműködhetnek a növények gondozásában (élősarok létrehozása).

4 – 5 éves korban a naposi munka sikere összefügg a kiválasztás módjával, a munka irányításával és értékelésével. Az óvónő ossza meg a naposok között a munkát, beszélje meg velük, hogy ki miért felelős. Segítse a gyermekeket a munka folyamatos ellátásában, a célszerű együttműködésben. Ismertesse meg velük az egyes munkafolyamatokat, azok részmozzanataival együtt. Az óvónővel együttműködve az évszaknak megfelelően folyamatosan gazdagítják, változtatják az élősarkot.

5 – 6 – 7 évesek naposi munkájánál az óvónő folyamatosan bővítsé az új tennivalókat, miközben pontosan megismerteti a gyermekekkel, mit vár el tőlük és a feladatot hogyan végezzék el. Tanítsa meg a naposokat a segítségnyújtásra. A naposok egyéb feladatai olyan mértékben növekednek, amilyen mértékben ezt az óvoda adottságai lehetővé teszik.

A gyermekek részt vesznek a csoport díszítésében, rendezésében, a csoportszoba átrendezésére vonatkozó átbeszéléseken ötleteket adnak az óvónőnek. Vigyáznak a terem rendjére, felszólítás nélkül felveszik az elejtett papírdarabokat, helyére teszik a kint felejtett eszközöket. Ünnepekre ajándékot készítenek és minden olyan területen segítenek, ahol erre szükség van.

A gyermekek közösen és egyenként is gyűjtsenek terméseket és kavicsokat. Az óvónő hívja föl a figyelmüket arra, hogy mit, hol és mikor gyűjthetnek. A gyűjtött terméseket, magvakat, egyéb növényi részeket meghatározott szempontok szerint csoportosítják és önállóan helyezik el az élősarokban.

10.8. A tevékenységekben megvalósuló tanulás

Az óvodában a tanulás folyamatos, jelentős részben utánzásos, spontán tevékenység, amely nem szűkül le az ismeretszerzésre, az egész óvodai nap folyamán adódó helyzetekben, természetes és szimultán környezetben, kirándulásokon és időkeretekben valósul meg.

A tanulás a gyermekek világképének alakulását is befolyásolja, Hatására a gyermekek tapasztalatai rendeződnek. Pontosabbá válik érzékelésük, észlelésük, megfigyelőképességük,

tartósabb lesz figyelmük, emlékezetük, gazdagodik fantáziájuk, fejlődik beszédük és gondolkodásuk, képesség válnak a problémák felismerésére és megoldására.

A tevékenység célja:

- Az óvodai tanulás elsődleges célja az óvodás gyermek képességeinek, kompetenciáinak fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, rendezése, amely elsősorban játékba integrált tevékenységekben, cselekvésekben valósul meg.

Az óvodapedagógus feladatai:

- a gyermeki személyiség fejlesztése az életkori és fejlődési sajátosságok figyelembevételével, interaktív, tanulási-tanítási módszerek dominanciájával
- sokszínű, változatos, cselekedtető, játékos elemeket tartalmazó tevékenységek felkínálása
- az egyéni tanulási utak támogatása a gyermeki szükséglethez és egyéni képességhez igazodva a gyermek cselekvéseiben
- a gyerek önálló döntésén alapuló tevékenységrendszerben az óvónő megfelelő mennyiségű és minőségű segítségadásának biztosítása
- kompetenciák fejlesztése (pl. a tanulási folyamatban érzelmek közvetítése a gyermek felé, a gyermeki érzelmek bátor kinyilvánítására motiválás, az interaktív közös együttlétben szövegértés-szövegalkotás megalapozása)
- az óvodapedagógus a tanulást támogató környezet megteremtése során épít a gyermekek előző tapasztalataira, ismereteire
- felfedezés lehetőségének biztosítása, kreativitás erősítése
- személyre szabott pozitív értékeléssel segíti a tanulást

A játékoság, mint alapelv a tanulás egész folyamatában érvényesüljön. Az óvónővel és a társakkal való együttműködésben alakulnak közösségi tulajdonságaik. Új magatartásmódokat és viselkedési szokásokat sajátítanak el. Elsősorban a tanulási folyamatban jön létre a gyermekek tanuláshoz szükséges beállítódása, feladattudata.

A tanulás lehetséges formái az óvodában:

- utánzásos, minta- és modellkövetéses magatartás és viselkedéstanulás (szokások alakítása)
- spontán játékos tapasztalatszerzés
- a gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés
- az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés
- a gyakorlati probléma- és feladatmegoldás

11. A fejlődés jellemzői óvodáskor végére

A hároméves kortól kötelező óvodába járás ideje alatt az óvodai nevelési folyamat célja, feladata a gyermeki személyiség harmonikus testi és szociális fejlődésének elősegítése.

A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként a kisgyermekek többsége az óvodáskor végére eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettséget. A gyermek az óvodáskor végén belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben majd az iskolában, az óvodásból iskolássá szocializálódik. A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembevételével mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.

Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges: testi, lelki és szociális érettség, amelyek egyaránt szükségesek az eredményes iskolai munkához.

A testileg egészségesen fejlődő gyermek hatéves kora körül eljut az első alakváltozáshoz. Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás. Teste arányosan fejlett, teherbíró. Mozgása összerendezettebb, harmonikus finommozgásra képes. Mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani képes.

A lelkiileg egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességei alkalmassá teszik az iskolai tanulás megkezdéséhez. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik. Különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus differenciálódásnak, a téri tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának.

A lelkiileg egészségesen fejlődő gyermeknél:

- az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés, továbbá a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama; a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés,
- megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele,
- a cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.

Az egészségesen fejlődő gyermek:

Érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél; gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni, minden szófajt használ, különböző mondatszerkezeteket, mondatfajtaikat alkot, tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat azzal, hogy a fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések lehetségesek, végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét.

Elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről; tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, felismeri a napszakokat; ismeri és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait; ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét; felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit. Ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek; elemi mennyiségi ismeretei vannak.

Az óvodáskor végére a gyermekek szociálisan is érettebbé válnak az iskolára. A szociálisan egészségesen fejlődő gyermek kedvező iskolai légkörben készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőtellel és gyermektársaival.

A szociálisan érett gyermek:

- egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni, késleltetni tudja szükségletei kielégítését,
- feladattudata kialakulóban van, s ez a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb - szükség szerint kreatív - elvégzésében nyilvánul

meg; kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet.

12. Kapcsolatrendszer

12.1. Az óvoda és a család kapcsolata

Az együttműködés alapelvei

Az óvoda a családdal együtt, a családi nevelés funkcióját erősítve tudja a nevelő szerepét betölteni. Az együttműködés a jó partnerkapcsolatban valósul meg, melynek alapja a kölcsönös bizalom és segítségnyújtás.

Az együttműködés tartalma

A család hatásának döntő szerepe van a gyermek egészséges testi, érzelmi és értelmi fejlődésében. Az óvodás gyermek fejlődését az otthon érzelmi biztonsága alapozza meg. Az óvodába magával hozza a családban kialakult szokásokat, viselkedést, érdeklődést.

Az óvodapedagógus feladatai:

- ösztönözze a családot az óvodai dokumentumokban megfogalmazott normarendszer elfogadására és azok nevelési feladatokba való beépítésére
- a családok által képviselt különböző gondolkodásmódok értékeinek elfogadása
- a gyermek fejlettségének és a fejlődés egész családot érintő rizikófaktorainak mérlegelése, az erősségekre építés elve alapján
- a szülő segítése gyermeke viselkedésének értelmezésében
- reálisan tájékoztassa a szülőket, mindig tapintatosan és segítőkészséget kifejezően nyilvánuljon meg

Kapcsolattartás módja, formái

A szülők általában örömmel fogadnak minden tájékoztatást, mely a gyermekükkel kapcsolatos. Az óvónők naponta találkoznak a szülőkkel. Ezek a rövid beszélgetések is jó lehetőségek a kölcsönös érdeklődés kifejezésére, a tájékoztatásra.

Óvodánk nyitott, lehetőséget adunk a szülőknek arra, hogy betekintést nyerjenek az óvodai életbe (előzetes megbeszélés alapján, nyílt napok).

A szülői értekezletek is jó alkalmat adnak arra, hogy a szülők megismerkedhessenek az óvoda rendjével, elvárásaival, feladataival és hogy elmondhassák gondolataikat, javaslataikat.

A szülők tájékoztatása a kimenő gyermekek aktuális fejlettségi szintjét, fejlődési jellemzőit, fejlesztési feladatait tartalmazó dokumentum kérésének és az iskolába általuk való továbbításának lehetőségéről.

További közeledést jelent az óvoda és a család között, ha bevonjuk a szülőket egyes programok megszervezésére, lebonyolítására.

Fontos szerepe van még a kapcsolat alakulásában a szülői munkaközösségnek. A szülői munkaközösség tagjaiba olyan szülőket vonunk be, akik szülőkkel és az óvónőkkel is folyamatosan tudják tartani a kapcsolatot, partnerként együttműködnek.

Szeretnénk a továbbiakban a már kialakult jó kapcsolatot folytatni, hiszen ez a gyermekek harmonikus fejlődésének feltétele.

12.2. Az óvoda és az iskola kapcsolata

Alapelve: Az óvodából az iskolába történő zavartalan átmenet megkívánja az intézmények nevelő munkájának összehangolását, együttműködését, kölcsönös nyitottságát, bizalmát, egymás munkájának ismeretét és megbecsülését.

Az óvónő feladata, hogy a gyermekeket fokozatosan alkalmassá tegye az iskolai életbe való bekapcsolódásra és a tanulás megkezdésére. Tegyen meg mindent, hogy a gyerekek érdeklődéssel és örömmel induljanak az iskolába.

A gyermek belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben az óvodából iskolássá érik. A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembevételével mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre. Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges:

testi, lelki és szociális érettség, amelyek mindegyike egyaránt szükséges a sikere iskolai munkához.

A sajátos nevelési igényű gyermekek speciális szakemberekkel végzett pedagógiai munka mellett érhetik el csak a fentiekben leírt fejlettségi szintet.

Az együttműködés formái:

- a nagycsoportosok látogatása az első osztályban, ahol betekintést kapnak az iskolai életéről
- alkalmat adunk az elsős tanító néninek arra, hogy tevékenység közben ismerje meg a leendő iskolásokat
- szülői értekezletre meghívjuk az alsós tanítókat, igazgatónőt, ahol tájékoztatják a szülőket a pedagógiai elképzelésükről, az iskolába lépés teendőiről
- közös gyermeknapot szervezünk az elsősökkel (ügyességi vetélkedők, közös kirándulás)
- visszajelzést adunk a partneri igény elégedettségmérés eredményeiről
- konzultáció az óvodából az iskolába érkező gyermekek átmeneti állapotának jellemzőiről alsós munkaközösségi megbeszéléseken

12.3. Az óvoda egyéb kapcsolatai

Fenntartóval

Az igazgató rendszeresen részt vesz a fenntartó által szervezett meghallgatásokon, képviseli az óvoda és az ott dolgozók érdekeit. Kapcsolattartásnak vannak törvény által előírt formái, illetve vannak helyi sajátosságokból adódó kapcsolattartási formái is, mindkettő jelen van óvodánk életében.

Az együttműködés tartalma: Segítő és támogató jellegű, részben hivatalos.

Egészségügyi szervekkel (védőnő, háziorvos, fogorvos), gyermekjóléti szolgálattal, pedagógiai szakszolgálattal

Az óvoda gondoskodik arról, hogy a gyermek hozzájusson minden szükséges egészségügyi ellátáshoz.

- orvosi vizsgálat
- fogászati szűrés
- hallás, látás vizsgálat
- iskolaköteles gyermekek részére alkalmassági vizsgálat
- védőnővel alkalmankénti megbeszélés
- gyermekjóléti szakszolgálattal való kapcsolattartás szükség esetén
- ha a helyzet megkívánja, az óvónő közvetítsen a szülő, a nevelési tanácsadó és iskola között
- a szülők részére tájékoztató egészségügyi előadás szervezése szülői értekezletek keretében

Szakmai szervezetekkel

Figyelemmel kísérjük a felkínált szakmai képzéseket és érdeklődésünknek és lehetőségeinknek megfelelően részt veszünk azokon.

Szükség esetén szaktanácsadó kérése.

Az óvoda a Kárpát-medence magyar nyelvű intézményei közötti oktatási tér kialakítása érdekében a külhoni magyar óvodákkal kapcsolatépítésre törekszik, és - lehetőségei szerint - szakmai kapcsolatot tart fenn.

13. Sajátos feladatok

13.1. Gyermekvédelem

A gyermekek eltérő környezetből kerülnek óvodába. Az esélyegyenlőtlenség csökkentése mellett kiemelt a befogadó környezet megteremtésével a kialakult előítéletek lebontásához való hozzájárulás, az újabb előítéletek kialakulásának megelőzése. Fontos feladatunk az egyéni sorsokkal való törődés.

A tapintatos, egyéni kapcsolattartás alapvető feladatunk.

A gyermekvédelmi munka minden óvónő feladatkörébe beletartozik. Az óvónők felmérik a hátrányos és veszélyeztetett helyzetű gyermekeket és nyilvántartást vezetnek róla.

Megpróbálják feltárni az okokat. Az önkormányzat gyámügyi előadójával együttműködve segít ezeken a gyermekeken.

Kapcsolatot tartunk a Gyermekjóléti Szolgálattal, szociális segítő munkatárssal, a védőnővel, esetleg Nevelési Tanácsadóval és Szakértői Bizottsággal.

A nevelési év végén az óvónők értékelik a gyermekvédelmi munkát és meghatározzák a további feladatokat.

Az óvodapedagógus legfontosabb gyermekvédelmi feladatai:

- tárja fel mindazon körülményeket, melyek a gyermek testi-lelki-értelmi fejlődését hátrányosan befolyásolják,
- kompenzálja a hátrányokból adódó lemaradásokat pedagógiai eszközökkel és módszerekkel (egyéni illetve differenciált fejlesztés),
- végezzen prevenciós feladatokat (életvitel, egészséges életmódra nevelés, felvilágosító munka),
- alakítson ki partneri, segítő kapcsolatot a szülőkkel,
- a gyermek fejlődéséről rendszeresen tájékoztassa a szülőket,
- nyújtson segítséget a családoknak, hogy betölthessék funkciójukat,
- vegye észre, ha a gyermek magatartásában, fejlődési ütemében indokolatlannak tűnő hanyatlás következik be,
- szükség esetén kérje speciális feladatokat ellátó szakemberek, illetve szakintézmények segítségét,

13.2. Etnikai feladatok

Óvodánkban az etnikai gyermekek száma évről-évre növekedik. Többségük munkanélküli szülők gyermekei, ebből adódóan életkörülményeik rosszabbak. Az óvodánkba érkező gyerekeknek nem könnyű alkalmazkodni az óvodai élet szokásaihoz, az új közösségbe beilleszkedni. Fontos feladatunk, hogy a gyermekek minél előbb szokják és találják meg helyüket az óvodában.

Törekszünk arra, hogy jó kapcsolat alakuljon ki a felnőttek és a gyermekek között. Érezzék a gyermekek, hogy törődünk velük, segítünk nekik. Tapintatosak és türelmesek legyünk, érezzék a biztonságot nyújtó szeretetünket.

Fontos nevelési területünk a gondozás, az egészséges életmódra nevelés. Célunk, hogy a gyermekek cselekvőképességeikhez viszonyítva eljussanak az optimális szintre. Ezen a

területen is, mint az óvodai élet valamennyi területén az egyéni bánásmódot kell érvényesítenünk. Hogy az egyéni fejlesztéseket meg tudjuk valósítani, meg kell ismerni a családok helyzetét, körülményeit.

A szülői munkaközösség tagjai közé etnikai származású szülőket is választunk.

Kapcsolatot tartunk a védőnővel és a Gyermekjóléti Szolgálattal.

A gyermekek fejlesztését, differenciált egyénre szabott segítségadással valósítjuk meg, játék és gondozás során, játékos fejlesztő eszközök segítségével. Az óvónők feljegyzést készítenek az egyéni fejlesztésről és felzárkóztatásról.

14. A szakmai fejlődés lehetőségei

Továbbképzéseken való részvétellel, a pedagógusok gazdagíthatják módszertani kultúrájukat, tapasztalataikat, megszerzett tudásukat beépíthetik a mindennapjaikba és át is adhatják kollégáiknak. A nevelés nélküli munkanapokon (értekezleten, csapatépítő tréningen, előadók hívásával) egymást segítve, ötletek gyűjtésével, problémák felvetésével, közös megoldással, a pályakezdők felkarolásával, mentorálással lehet egy nevelőtestületnek igazán sikeres, szeretetteljes légkörben jó munkát végeznie, mely példamutató alapja a gyermekközösség jó közérzetének.

A pedagógus-továbbképzés intézményi programját az igazgató dolgozza ki. A programban kell meghatározni azokat a tartalmi megújító képzéseket, amelyeken a pedagógusnak részt kell vennie, valamint azokat a választható képzéseket, amelyeken a pedagógus részt kíván venni.

15. Az óvoda speciális szolgáltatásai

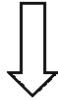
Nevelési időn kívül szervezett térítésmentes szolgáltatás a hitoktatás.

A szülők igénye alapján lehetővé tesszük, hogy a gyermekek az egyházi személy által szervezett fakultatív hitoktatásban részt vegyenek, tiszteletben tartva a szülők világnézeti és vallási meggyőződését.

16. Óvodánk ellenőrzési, értékelési rendszere

16.1. Írásos dokumentumok

Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja

A Ludányhalászi Mese kert Óvoda Pedagógiai Programja

Az intézményvezető éves pedagógiai, működési terve

A gyermekcsoport nevelési, tevékenységi programja

- szokás- és szabályrendszer tervezés, tervezési idő: 6 hónap
- programterv, tervezési idő: 12 hónap
- tevékenységek fejlesztési terve, tervezési idő: 1 hét

Egyéni fejlődés, fejlesztés dokumentuma

Az egyéni fejlettséget rögzítő, tényfeltáró, helyzetelemző és fejlesztési feladatokat rögzítő dokumentum, amely 2,5 – 7 éves korig kiterjed a nevelési és a tanulási folyamatokra is.

Felvételi és mulasztási napló

Pontos adatkezelés.

16.2. Az óvodai nevelő munka dokumentumai:

A fejlődés nyomon követése, a nevelés - tanulás tervezése, szervezése, a dokumentumokban

A gyermekekkel kapcsolatos dokumentumok kezelése az adatvédelmi törvény iránymutatása alapján történik.

Az óvodába került gyermekeknél nagyon fontos a családi háttér megismerése. Minden gyermeknek van személyi anyaga, melynek dokumentumai:

16.2.1. Gyermekekkel kapcsolatos dokumentáció, személyi anyag

- Személyiséglap, anamnézis – a szülő tölti ki.
- A gyermekek fejlődését nyomon követő dokumentum (oviKrétában félévente tölti az óvodapedagógus). Az óvodapedagógus – az óvodai felvétel után, a gyermek csoportba érkezésekor – a szülővel kitölteti a gyermekről szóló anamnézis nyomtatványt, és ezzel elindítja a megismerésnek a folyamatát.
- DIFER mérés dokumentumai, fejlesztési tervek
- Vizsgálatkérő és Vizsgálati eredményeket tartalmazó dokumentumok (orvosi, szakorvosi, dietetikai, szakszolgálati, szakértői dokumentumok).
- Nyilatkozatok: Adatvédelmi nyilatkozat, Hozzájáruló nyilatkozatok- Szülő tölti ki.
- Kapcsolattartással kapcsolatos dokumentáció – Szülő tölti ki.

Folyamatos a kapcsolattartás a családdal (napi információcsere, szülői megbeszélések, fogadóóra, szülői értekezletek, csoport hírek, közös közösségi rendezvények, szükség esetén családlátogatás, stb.), mivel minden gyermek más és más családi háttérrel rendelkezik, mások az elvárások, fejlesztési lehetőségek. Ezért is fontos, hogy az egyént a családi háttérrel együtt elfogadva próbáljuk befogadni, tudatosan formálni, fejleszteni. Igyekszünk enyhíteni lemaradásain, a problémákat feltérképezve segíteni, azokat akár szükség esetén szakember bevonásával megoldani.

16.2.2. Az óvodai étellel, neveléssel kapcsolatos szakmai dokumentumok

Az OviKrétában található dokumentumok:

Csoportnapló, mely tartalmazza:

- az óvoda, gyermekcsoport nevét, az óvodapedagógusok nevét, a csoportnapló megnyitásának, zárásának időpontját,

- a gyermekek névsorát,
- a gyermekek születési idejét,
- a gyermek oktatási azonosítóját, édesanyjuk nevét,
- naplóbejegyzéseket:
  - a napirendet,
  - heti tervezést, /Figyelembe vesszük a gyermekek egyéni fejlődési ütemét, szintjét, képességeit, dinamikáját, tapasztalatait, a gyermek egyéni ötleteit, érdeklődését. Ezek utólag kerülnek be a tervezésbe, hiszen az élmények, hagyományok, tapasztalatok kihatása előre nem mérhető. Ezeket a történéseket feljegyezzük, átgondoljuk, a következő heti tervezésnél vesszük őket figyelembe. A heti tervek tartalmazzák: témajavaslat alapján anyanyelvi nevelés, külső világ tevékeny megismerése (matematikai tartalommal is), mozgás, művészeti tevékenységek.

Csoportnaplón kívüli egyéb feltöltendő dokumentumok:

- éves tematikus terv, /Az éves terv tartalmazza az időszak megjelölését, a témajavaslat megnevezését, mely a csoportnaplóban mindenkor megtalálható.
- féléves nevelési tervek és reflexióik
- a csoportprofil, (Mely tartalmazza pl.: a gyerekek számát, összetételét (kor, nem), a kiemelt figyelmet igénylő gyerekek számát, státuszának okát, a gyermekek szociális háttérét, játékszintjét, motiváltságát, közösségi szintjét, a gondozási, önkiszolgálási, önellátási fejlődési fokot. A csoport kapcsolat rendszerét, játszó csoportok, baráti kapcsolatok milyenségét, a csoport irányító, peremhelyzetű tagjait, hátrányos helyzetű gyermekeket, fejlesztésre járó gyermekeket óvodán kívül és belül, logopédiára járókat, tanköteles korúak számát nem, kor megoszlását, diétás étkezésben részesülőket, bármilyen betegségben, allergiában szenvedőket, neheztelt családi háttérrel rendelkezőket (család felbomlása, nagycsalád, perem helyzet stb./
- feljegyzések, bejegyzések a csoportról eseti jelleggel,
- az óvodai és óvodán kívüli csoportot érintő programok, az ünnepek, megemlékezések,
- tűz- és balesetvédelmi oktatás időpontja, helye,
- szülői értekezlet, rendkívüli szülői értekezlet –ha van- feljegyzései.

Gyermeknapló tartalmazza:

- az óvoda adatait,
- gyermek adatait,

- felügyelettel joggal rendelkező személyek adatait,
- jogviszony adatait,
- nevelési adatokat: jel, szülői kérés, szakemberi kérés, kiemelt figyelmet igénylő gyermekek, felülvizsgálat dátumát, csoport beosztását,
- naplóbejegyzéseket,
- csatolt dokumentumokat

pl.: egyéni fejlesztési terveket, amennyiben a szakszolgálat a szakvéleményben csoportos keretek közt, az óvodapedagógus által szervezett formában megvalósítandó területeket jelöl meg, diétás étkezést igénylő gyermekek megjelölését, egyéb tartós betegségben szenvedő speciális óvodai ellátást igénylő gyermekek, mint diabétesz, lázgörcs, óvodán kívüli fejlesztés megjelölését.

Jelenléti ív-et, mely alapján a felvételi és mulasztási napló nevelési év végén generálható.

16.3. Pedagógiai munka ellenőrzése, értékelése

Az igazgató felelős az óvoda pedagógiai munkájáért, így az ellenőrzés és az teljesítményértékelés is az ő feladata.

Célja: a pedagógiai gyakorlat segítése, fejlesztése.

Az ellenőrzés, értékelés kiterjed a dokumentumok ellenőrzésére, elemzésére, a nevelő munka feltételeinek ellenőrzésére, a pedagógiai munka ellenőrzésére, értékelésére és a program megvalósulásának nyomon követésére.

Fontos szempont az objektív értékelés, mely alaposságot, körültekintést igényel.

Az elemzés során figyelembe kell venni az óvodapedagógusok szakmai autonómiáját, módszertani szabadságát.

A pedagógiai munka tervezése, elemzése a gyermekek egyéni megfigyelései folyamatos írásbeli munkát igényelnek. Segítik a folyamatos, célirányos egymásra épülést, rugalmas alkalmazást és a gyermekekhez való igazodást biztosítják. A gyermekcsoport fejlettségének értékelése, az egyéni megfigyelések eredményeinek és az egyéni munkák áttekintése után közös megbeszélés történik.

Az igazgató a csoportlátogatások alkalmával folyamatosan ellenőrzi és értékeli a tervezést olyan céllal, hogy az mennyire szolgálja a helyi nevelési program célját és feladatát.

Év végén az óvónők szóbeli értékelést végeznek a gyermekek egyéni fejlődéséről és közösségi életének alakulásáról.

A pedagógiai munka ellenőrzésére szükség van azért is, hogy az óvónők tisztában legyenek az elvégzett munkájuk eredményével és megőrizték a megújulás képességét.

Az ellenőrzés előre ütemezetten történik az év folyamán, melyet a munkaterv tartalmaz.

17. Törvényi hivatkozások

- 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról
- 2023. évi LII. törvény a pedagógusok új életpályájáról
- 401/2023. (VIII. 30.) Korm. rendelet a pedagógusok új életpályájáról szóló 2023. évi LII. törvény végrehajtásáról.
- A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény (Nkt.)
- 229/2012. (VIII. 28.) Kormány Rendelet a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról (Vhr.)
- A nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló 20/2012. (VIII. 31.) EMMI- rendelet (EMMI r.)
- 32/2012 (X.8) EMMI rendelet a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelési irányelvei
- 1997. évi CLIV. törvény az egészségügyről
- 26/1997. (IX. 3.) NM rendelet az iskola-egészségügyi ellátásról
- A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény.
- A gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997. (IX.10.) kormányrendelet.
- EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS (EU) 2016/679 RENDELETE (2016. április 27.) a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről (általános adatvédelmi rendelet) /a továbbiakban: GDPR/
- 2011. évi CXII. törvény az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról
- a közokiratokról, közlevéltárakról és a magánlevéltári anyag védelméről szóló 1995. évi LXVI. törvény
- 2015. évi CCXXII. törvény az elektronikus ügyintézés és a bizalmi szolgáltatások általános szabályairól
- 363/2012. (XII. 17.) Kormányrendelet az óvodai nevelés országos alapprogramjáról
- Oktatási Hivatal: Önértékelési kézikönyv óvodák számára
- 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről

18. Felhasznált irodalom

1. Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja 2025.
2. Nagy Jenőné: Óvodai programkészítés – de hogyan?(Országos Közoktatási Intézet, 1997)
3. Csányi Istvánné: Négyszínvirág A Vésztői Napköziotthonos Óvoda helyi nevelési programja 1998.
4. Komplex prevenciós óvodai program, Kudarcc nélkül az iskolában: Porkolábné Dr. Balogh Katalin, Dr. Balázsne Szűcs Judit, Szaitzné Gregorits Anna – Szerk. (Trefort, 2004)
5. Zilahi Józsefné – Stöckert Károlyné – Dr. Ráczné Dr. Főző Klára: Óvodai nevelés játékkal, mesével (Eötvös József Kiadó, 1997)
6. Zilahi Józsefné: Mese-vers az óvodában (Eötvös József Könyvkiadó 1998)
7. Nagy Jenőné: Csak Tiszta Forrásból („Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel” Óvodapedagógusok Országos Szakmai Egyesülete 1996-2002)
8. Nagy Jenőné: Óvodatükör („Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel” Óvodapedagógusok Országos Szakmai Egyesülete 2001)
9. Nagy Jenőné: Gyermektükör („Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel” Óvodapedagógusok Országos Szakmai Egyesülete 2006)
10. Forrai Katalin: Ének az óvodában (EMB 2001)
11. Törzsök Béla: Zenehallgatás az óvodában (EMB 2001)
12. Dr. Tótszőllősné Varga Tünde: Mozgásfejlesztés az óvodában (1994)

19. Legitimációs záradék

Intézmény OM azonosítója: 202099	Készítette: ..... P.h. Igazgató
Nevelőtestületi elfogadás határozatszám: ..... Nevelőtestület nevében	
Szülői Szervezet a Pedagógiai Programról szóló tájékoztatást megkapta ..... Szülői Szervezet képviselője	
A fenntartó nevében a Pedagógiai Programot jóváhagyta: ..... P.h. Polgármester	
A dokumentum jellege: Nyilvános	Hatályos: A kihirdetés napjától a visszavonásig
Iktatószám:	

